

Sygn. akt V CSK 133/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 24 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej „G.” w G.

przeciwko Gminie G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 listopada 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego

w G.

z dnia 4 grudnia 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G. pozostawiając temu
sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powódka Spółdzielnia Mieszkaniowa „G.” w G. wniosła o zasądzenie od pozwanej Gminy G. kwoty 58 021,35 złotych z ustawowymi odsetkami od 24 grudnia 2007 r., z tytułu odszkodowania za niedostarczenie przez pozwaną lokali socjalnych dla E. W., J. B. i M. K., wobec których zapadły wyroki nakazujące opróżnienie lokalu mieszkalnego z przyznaniem prawa do lokalu socjalnego. W uzasadnieniu wskazała, że dochodzona kwota jest sumą miesięcznych opłat, za 3 lata wstecz, które powinny płacić osoby zajmujące lokale socjalne. Przed wdaniem się w spór Spółdzielnia dochodziła odszkodowania od osób zajmujących lokale bez tytułu prawnego, przy czym egzekucje przeciwko E. W., J. B. okazały się bezskuteczne. Powódka wskazała, że na odszkodowanie składają się opłaty: eksploatacyjne za wywóz śmieci, domofon, wieczyste użytkowanie, centralne ogrzewanie, telewizję kablową, energię elektryczną na klatce schodowej i w piwnicy, podatek od nieruchomości, fundusz remontowy, zaliczka na ciepłą i zimną wodę, fundusz społeczno-wychowawczy, a w stosunku do E. W. i M. K. również spłata rat kredytu obciążających te lokale.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa podnosząc, że powódka nie wykazała adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zaniechaniem ze strony pozwanej, a powstaniem szkody i wysokości szkody.

Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 23 maja 2008 r. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 58 021,35 złotych z ustawowymi odsetkami od 29 stycznia 2008 r. oraz 6 519 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Sąd pierwszej instancji ustalił, że przeciwko E. W., J. B. oraz M. K. zapadły wyroki orzekające opróżnienie lokalu mieszkalnego i przyznające im prawo do lokalu socjalnego. Powódka poinformowała pozwaną o treści tych wyroków i uzyskała informację, iż czas oczekiwania na lokal socjalny wynosi od 3 do 4 lat.

Powódka podjęła próbę wyegzekwowania odszkodowania bezpośrednio od osób, którym nakazano opróżnienie lokalu mieszkalnego. Postępowanie egzekucyjne w stosunku od E. W. i J. B. umorzono, a w stosunku do M. K. nie

wyegzekwowano kwot za okres od 1 lutego 2005 r. do 31 października 2007 r. Pismem z dnia 8 listopada 2007 r. powódka domagała się od pozwanej na podstawie art. 18 pkt 4 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. 2001 r. Nr 71, poz. 733 ze zm.) zapłaty 58 021,35 zł. co odpowiada wysokości czynszu, który mogłaby uzyskać za najem tych lokali za okres od 1 lutego 2005 r. do 31 października 2007 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił nadto, że na budowę budynków mieszkalnych, w których znajdują się sporne lokale powódka zaciągnęła kredyt, którego spłata obciąża osoby zajmujące poszczególne lokale. Obowiązek spłaty kredytu jest związany z danym lokalem, zależy od powierzchni mieszkania i obciąża każdorazowego jego lokatora. W przetargach przeprowadzonych przez powódkę 16 października 2007 r., których przedmiotem był najem lokali mieszkalnych należących do jej zasobu mieszkaniowego, za lokale mieszkalne o porównywalnych parametrach, które dodatkowo były obciążone spłatą kredytu, powódka uzyskała 1.300 złotych za lokal o powierzchni 72,15 m², a 904,38 złotych za lokal o powierzchni 60,20 m².

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, iż podstawę prawną roszczenia stanowi art. 18 ust. 5 cytowanej ustawy i art. 417 k.c. w związku z art. 361 k.c., a zatem uznanie odpowiedzialności pozwanej uzależnione jest od wykazania związku pomiędzy zaniechaniem dostarczenia przez pozwaną lokali socjalnych, a powstaniem szkody po stronie powódki.

Sąd uznał, iż związek przyczynowy i wysokość szkody zostały wykazane. Odszkodowanie, na które składają się należności z tytułu opłat za zajmowane lokale mieszkalne przy ul. O. 48/4 (powierzchnia 60,20 m²) G. 8/7 (powierzchnia 53 m²) i O. 3/4 (powierzchnia 57,78 m²), w okresie od 1 lutego 2005 r. do 31 października 2007 r. zostało ustalone na podstawie minimalnych stawek, jakie powódka mogłaby uzyskać za wynajem wskazanych lokali. Stawki czynszu uzyskane przez powódkę z przetargów lokali mieszkalnych o zbliżonych parametrach były wyższe.

W apelacji pozwana zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i uznanie,

że powódka wykazała szkodę. Zarzucając powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 4 grudnia 2008 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania jak w sentencji.

Według sądu odwoławczego, wbrew ustaleniom Sądu Rejonowego powódka nie wykazała wysokości szkody. Nie mogły stanowić dowodu w sprawie wykazy: k. 39 - 41, 42 - 43, 45 - 46, raporty k. 68 - 97, rozliczenia czynszowe k. 119, 121, 123, 125, 129, 131, 133, 135, 138, rozliczenia z kart 178 - 183, na których podstawie Sąd Rejonowy ustalił wysokość szkody. W ocenie Sądu Okręgowego materiały te nie spełniają nawet kryteriów dokumentów prywatnych, albowiem nie zostały podpisane przez osoby, które je sporządzały (art. 245 k.p.c.) a poza tym brak było podstawowych danych, dokumentów źródłowych, które wskazywałyby jednostkowe stawki dla poszczególnych pozycji. Sąd Okręgowy ostatecznie stwierdził, że dowody zaoferowane przez powódkę były niewystarczające dla wykazania zasadności powództwa. Pozwana zakwestionowała wielkość poniesionej przez powódkę szkody, zaś rzeczą powódki było powołanie w tej materii jednoznacznych i przekonujących dowodów. Z tych względów Sąd Okręgowy za trafny uznał zarzut przekroczenia przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów i naruszenia przepisu art. 233 k.p.c.

Od powyższego wyroku powódka wniosła skargę kasacyjną. Zaskarżając go w całości zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. i art. 361 § 2 k.c. oraz naruszenie art. 230 k.p.c., jak również art. 328 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. przez pominięcie części zebranego w sprawie materiału dowodowego, braku wyczerpujących ustaleń oraz pominięcia ustaleń dokonanych w postępowaniu w pierwszej instancji, co miało istotny wpływ na wynik sprawy i w konsekwencji stwierdzenie, że powód nie wykazał wysokości dochodzonej szkody pomimo szczegółowego wyliczenia jej wysokości, zeznań świadków, prawomocnych orzeczeń sądowych.

Zarzucając powyższe powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego jej rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podniesione przez skarżącą w ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuty obraży art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. i art. 361 § 2 k.c. oraz art. 230 k.p.c. dotyczą w istocie ustalenia faktów i oceny dowodów, a zatem, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., usuwają się z pod kontroli kasacyjnej. W kwestii tej wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy wyjaśniając, że wprawdzie art. 398³ § 3 k.p.c. nie wskazuje konkretnych przepisów, których naruszenie nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c. (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2006 r., V CSK 97/06, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2007 r., II CSK 160/07, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2008 r., III UK 91/07, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., I PK 244/07, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2008 r., V CSK 579/07, niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2009 r., III CSK 338/08, niepubl.). Z tych względów również zarzut naruszenia art. 230 k.p.c., który dotyczy ustalenia faktów (art. 398³ § 3 k.p.c.) usuwa się z pod kontroli kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2006 r., V CSK 146/06, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2009 r., II CSK 496/08, niepubl.).

Sąd rozpoznający sprawę w drugiej instancji, jako sąd orzekający co do meritum, orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.). Obowiązkiem sądu drugiej instancji, co wynika z charakteru postępowania apelacyjnego i przyjętego przez polskiego ustawodawcę modelu apelacji pełnej (*cum beneficio novorum*) jest samodzielne ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, a obowiązek dokonywania samodzielnych ustaleń przez sąd drugiej instancji istnieje niezależnie

od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, (OSNC 1999 R., nr 7-8, poz. 124) oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, (OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

Sąd drugiej instancji dokonuje oceny zebranego materiału (art. 382 k.p.c.) zgodnie z art. 233 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., przy czym ocena ta powinna być wszechstronna, zgodna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oraz oparta na wszechstronnej analizie całokształtu materiału dowodowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2003 r., III CKN 2003 r., niepubl.).

Wprawdzie dokonana przez sąd drugiej instancji ocena dowodów, przeprowadzonych w postępowaniu przed sądem pierwszej lub drugiej instancji oraz poczynione przez sąd drugiej instancji w oparciu o te dowody oraz fakty uzyskane „bezdowodowo” ustalenia faktyczne nie mogą zostać, skutecznie, w sposób bezpośredni zakwestionowane w postępowaniu ze skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), to nie oznacza to jednak, że nie można temu sądowi postawić skutecznego zarzutu, w wypadku, gdy przy orzekaniu pomija materiał procesowy zebrany przed sądem pierwszej lub drugiej instancji, a uchybienie to ma istotny wpływ na wynik sprawy. Przepis art. 382 k.p.c. tylko pośrednio dotyczy oceny dowodów rozciągając zakres przedmiotowy tej oceny na materiał procesowy zgromadzony zarówno w postępowaniu przed sądem pierwszej jak i drugiej instancji. Przepis ten nie rozstrzyga o sposobie tej oceny, a w szczególności nie określa ustawowych kryteriach oceny dowodów. Na podstawie art. 382 k.p.c. sąd drugiej instancji nie dokonuje również ustaleń faktycznych w rozumieniu art. 398³ § 3 k.p.c.

W konsekwencji należy podzielić pogląd, że zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. tylko pośrednio dotyczy oceny dowodów i ustalenia faktów oraz, że może zostać skutecznie podniesiony w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2006 r., I CSK 29/05, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2006 r., I UK 213/05, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2007 r., IV CSK 332/06, niepubl.; wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 23 października 2007 r., II CSK 309/07, niepubl.). Z kolei niepełna ocena, tj. ocena dokonana z pominięciem materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej lub drugiej instancji może prowadzić do rozbieżności między podstawą prawną a podstawą faktyczną wyrokowania a to oznacza naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Podjmując z opisanych przyczyn ocenę naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 328 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c. należy podzielić zarzuty skargi kasacyjnej w tym zakresie. Sąd Rejonowy dokonał istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych, dotyczących wysokości powstałej szkody, m.in. w oparciu o dowody z zeznań świadków, tj. [...]. Jak wynika z postanowienia wydanego w tym zakresie na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2008 r. (k. 195 v), dowód z zeznań świadków został przeprowadzony na okoliczność wysokości dochodzonego odszkodowania oraz składników wchodzących w jego skład, Z kolei Sąd Okręgowy dokonując oceny dowodów i ustalając podstawę faktyczną rozstrzygnięcia pominął te dowody, pomimo iż mają one istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. W ten sposób doszło do naruszenia art. 382 k.p.c., które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.